

Bratislava, 20.11. 2017

Vážená redakcia časopisu Život, vážený pán redaktor,

so záujmom sme si prečítali článok redaktora V. Kampfa: *Nech vyťahnu jasné dôkazy, nie obrázky utrápených zvierat z Ázie, tvrdia cirkusanti*, z 30.10. 2017, <https://www.aktuality.sk/clanok/534406/nech-vytiahnu-jasne-dokazy-nie-obrazky-utravenych-zvierat-z-azie-tvrdia-cirkusanti/> a radi by sme reagovali na viaceré vyjadrenia v článku.

Kampf: "Cirkusanti (...) nechápu, prečo by práve oni mali byť pranierovaní ako príklad tyranov a prečo by im mal niekto zakazovať pracovať so zvieratami."

Sloboda zvierat (SZ): Problematika držania zvierat v cirkusoch je komplexná a podľa odborníkov čelia zvieratá v cirkusoch trom hlavným okruhom problémom: **stiesnený, na podnety chudobný životný priestor**, neustále **transporty** a **drezúra**. Divožijúce druhy (majúce domov vo voľnej prírode: slony, veľké mačky, medvede atď) sú najzraniteľnejšou skupinou, pretože ich stupeň domestikácie (prispôsobenia) je nízky, a naopak, majú pomerne špeciálne, vysokodiferencované druhové nároky. Dobrým príkladom sú tigre: v prírode žijú v teritóriách veľkých často niekoľko sto kilometrov. Potrebujú priestor na pohyb, lov, stromy na škriabanie, lezenie a odpočinok, vodné zdroje na plávanie, žijú samotársky a teritórium si značkujú. V cirkuse prežijú väčšiu časť života v stiesnenej klietke v nevhodných sociálnych skupinách, ich aktivity (dokonca nie na dennej báze) predstavujú v prevažnej miere drezúra a predstavenia.

Prepravu opisuje aj legislatíva ako stresujúcu aktivitu, a odporúča ju u zvierat minimalizovať na čo najkratší možný čas. Cirkus toto nemôže dodržať, pretože ide o putovné zariadenie, ktoré sa presúva z miesta na miesto 10 až 11 mesiacov v roku. Zvieratá tak žijú v neustálom provizóriu, trpia nakládkami, vykládkami a dlhými transportmi často v nevyhovujúco vybavených vozidlách, v lete dochádza k prehriatiu, kolapsom i smrti (incidentsy pokryté aj médiami). V zime, naopak u teplomilných druhov (lev, tiger) nie je počas prepravy a na stanovištiach/zimoviskách zabezpečený tepelný komfort nad 15°C.

Problémom sú tiež odchyty zvierat priamo v divočine, odtŕhanie mláďat od matiek, silné svetelné a zvukové podnety a davy ľudí počas predstavení, a drezúra. Cirkus ani pri dobrej vôli neumožňuje napĺňanie fyziologických, mentálnych a sociálnych potrieb divožijúcich druhov zvierat.

Do úvahy je potrebné vziať aj zdravie a bezpečnosť obyvateľstva. V období r. 1996-2017 došlo v cirkusoch na území EÚ k 324 zaznamenaným incidentom, v ktorých participovalo 608 zvierat (úteky a útoky), čo znamená 15 incidentov ročne. Zranených bolo 83 ľudí, usmrtených bolo 11 osôb, pričom najviac napadnutí spôsobili divožijúce druhy zvierat: tigre (30 napadnutí, 2 mŕtvi), slony (21 napadnutí, 8 mŕtvi), medvede, ťavy a opice¹. Divožijúce zvieratá predstavujú teda najväčšie nebezpečenstvo pre

zdravie a bezpečnosť obyvateľstva pre nízky stupeň prispôsobivosti a možnú agresiu v prípade nepohody.

Podrobné argumenty uvádzame v dôvodovej správe, ktorú sme vypracovali k návrhu zákona:

http://www.slobodazvierat.sk/fileadmin/Documents/SZ_140715_tx_dovodova_sprava_vseobecna.docx

Kampf: „Zvlášť, keď ich (cirkusov) každoročne príde na Slovensko len niekoľko a po sezóne väčšinou odchádzajú domov, spravidla do Českej republiky.“

SZ: Podľa aktuálnych údajov Štátnej veterinárnej a potravinovej správy (ŠVPS), navštívilo Slovensko v r. 2016 Slovensko 11 zahraničných cirkusov, s 20 vstupmi na územie SR. Monitorované sú len prekročenia hraníc, nie počet vystúpení. Ide o veľké cirkusy (počtom ľudí i zvierat) prevažne z Českej republiky, Maďarska a Talianska. Počas sezóny, ktorá trvá od februára do novembra, tak realizuje jeden subjekt stovky predstavení. Ide teda o tisíce predstavení ročne.

Kampf: "... Aj ďalšie štáty horlivo zakázali cirkusové zvieratá. Medzi nimi boli aj také, ktoré si to po pár rokoch rozmysleli a zistili, že drezéri nie sú neľudské beštie. Názor takto upravili napríklad niektoré krajiny bývalej Juhoslávie a dokonca aj spomínané veľmi striktné Grécko."

SZ: Opak je pravdou. Krajín, kde platia zákazy a obmedzenia používania zvierat v cirkusoch každým rokom pribúda. Len pred pár dňami, 8. novembra 2017, odhlasoval taliansky parlament zákaz cirkusov so všetkými druhmi zvierat na svojom území a Taliansko sa tak pridalo k 20 krajinám EÚ, kde platia zákonné obmedzenia a k 11 krajinám EÚ, kde platí úplný zákaz používania všetkých/ divožijúcich druhov zvierat (napr. Rakúsko, Holandsko, Belgicko, Lotyšsko, spomínané Grécko, Slovinsko, Chorvátsko atď). V r. 2018 majú okrem Slovenska vstúpiť do platnosti zákazy (prevažne divožijúcich zvierat) aj v Estónsku, Škótsku, Luxembursku, Fínsku.

Kampf: "Najmä na východnom Slovensku sa im (cirkusu Aleš) stáva, že pod šapitó majú niekoľko stoviek divákov a pred cirkusom stoja „náštročné“ deti s transparentmi... Protestujúce decká sa dajú väčšinou hravo zrátať na prstoch jednej, maximálne dvoch rúk."

Aleš: „... dostáva hlas hŕstka ľudí, ktorí si vzali do hlavy, že nás nemajú radi a že s nami zatočia.“

SZ: Petíciu za zákaz používania zvierat v cirkusoch na území Slovenska podpísalo 54 057 občanov Slovenskej republiky a v r. 2015 bola odovzdaná Ministerstvu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. A podľa prieskumov verejnej mienky si zákaz praje drvivá väčšina Európanov.

Kampf: „Fotografie a videá, ktoré majú demonštrovať zlé cirkusy a ešte horších drezérov, celkom určite nie sú z Európy.“, "Prečo by mal niekto hádzať Aleša do jedného vreca s nejakým hlupákom, ktorý trápí zvieratá kdesi v Číne"

Aleš: „Len nech na nás niekto vytiahne konkrétne argumenty a dôkazy a nie obrázky nejakých utrápených zvierat kdesi v Ázii.“

SZ: Slonice Vana Mana a Sonja vystupovali v sprievode svojho drezéra a majiteľa Larsa Hölschera minimálne v sezóne 2015 s cirkusom Aleš aj na území Slovenska. Týranie oboch (pôvodne troch) sloníc L. Hölscherom a jeho manželkou, bolo opakovane zdokumentované. Prikladáme aj jeden z videozáznamov, ktorý odhaľuje zákulisie zaobchádzania L. Hölschera a Christine Hölscher so slonicami Vana Manou, Sonjou (a Delhi): <https://www.youtube.com/watch?v=z2H8n60p9RI>

Časozberný záznam odhaľuje o.i. vysokú úroveň príležitostného násillia: slony bité do tváre a citlivých častí tela tzv. sloním hákom a ďalšími pomôckami, ťahané za chvost a uši. Strach a bolesť dokladajú aj ustupovanie zvierat pri bitke a zvukové prejavy.

Videozáznam ukazuje tiež na podnety veľmi chudobné prostredie, pútanie zvierat reťazami za dve končatiny (predná a zadná, čo znemožňuje urobiť viac ako jeden krok) až na 11 hodín denne,

obmedzený sociálny kontakt; chýba prístup k vode počas veľkej časti dňa, ako aj potravy. Sonja (rovnako i Vana Mana) pôvodne voľne žijúci slon, odchytený v africkej divočine, počas viac ako 11 hodín pozorovania strávila takmer 40% času stereotypným správaním. Stereotypné správanie, napr. opakované pohyby, tu kývanie sa zo strany na stranu, nie je vo voľnej prírode pozorované a vzniká ako dôsledok deprivácie v zajatí. Príkladáme tiež niekoľko fotografií zadovážených v cirkusoch na území SR, ktoré dokumentujú popisované problémy (stiesnené holé ustajnenie, pútanie zvierat).

Kampf: "Veterinári, ktorí prichádzajú na kontroly do cirkusov, väčšinou nemajú žiadne vážne výhrady proti chovu zvierat a ich kondícii."

SZ: „Zakázať divožijúce cicavce v cirkusoch odporúča vo svojom oficiálnom stanovisku aj Federácia európskych veterinárov (FVE): „**Odporúčame všetkým európskym aj príslušným kompetentným orgánom jednotlivých štátov zakázať používanie divožijúcich cicavcov v pojazdných cirkusoch, pretože nie je možné žiadnym spôsobom naplniť ich fyzické, mentálne a sociálne potreby.**“ A ďalej: „**Veľmi malý vzdelávací, konzervačný, vedecký či ekonomický prínos neospravedlňuje používanie divožijúcich cicavcov v pojazdných cirkusoch. Používanie divožijúcich cicavcov v cirkusoch môže predstavovať vážne zdravotné riziká pre zvieratá (o.i. šírenie zoonotických ochorení) a pre zdravie a bezpečnosť obyvateľstva (úteky a útoky). Prieskumy verejnej mienky ukazujú, že drvivá väčšina európskej verejnosti podporuje zakázať používanie divožijúcich zvierat v cirkusoch.**“² (FVE reprezentuje 38 krajín Európy, jej členom je aj Komora veterinárnych lekárov SR).

Vážená redakcia, redaktor Kampf vychádza vo svojom texte prevažne z dojmov na úkor faktov a argumentov. Slovo dostali len zástupcovia jednej strany – cirkusu Aleš, chýbajú stanoviská Ministerstva pôdohospodárstva, ŠVPS, Veterinárnej komory či iných zástupcov odbornej verejnosti i samotných aktivistov. Prístup autora považujeme za nevyvážený, znevažujúci a povrchný, a výsledný článok je pre nás smutnou ukážkou neprofesionálnej, tendenčnej žurnalistiky.

Sme presvedčení, že týždenníku Život záleží na hodnotnom informovaní svojich čitateľov a že prehodnotí, či bude článkom podobnej kvality v budúcnosti poskytovať priestor. Zároveň zdvorilo žiadame, aby naša reakcia k článku bola zverejnená.

S úctou,

Pavla Dugovičová
predsedníčka Slobody zvierat

Silvia Čaňová
koordinátorka kampane

(1) Wild animals in circuses: Analysis of the problems, risks and solutions, Eurogroup for Animals 2017
(2) http://www.fve.org/uploads/publications/docs/fve_position_on_the_travelling_circuses_adopted.pdf